

AIŠKINAMASIS RAŠTAS IR ARCHTEKTŪROS ISTORIJA

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Saldutiškio dvaro rūmai LR Kultūros ministerijos Kultūros vertybių apsaugos departamento direktoriaus įsakymu Nr. Į-068 2003 m. kovo 14 d. įrašyti į Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą. Saldutiškio dvaro pastatų kompleksą sudaro: dvaro rūmai, pastatyti 1830 m. ir rekonstruoti XIX a. II pusėje, svirno liekanos (pastatytas 1843 m. Svirno sienos panaudotos 1928 m. statant Saldutiškio Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčią), ledainė, pastatyta XIX a. pab. –XX a. pr., tvarto liekanos, pastatytas 1898 m., arklidės liekanos, pastatyta 1898 m.

Stebėsenos grupė, vadovaujama mikrobiologės *A.Mitskevich*, apžiūrėjo dvaro rūmus, kuriuose dabar vyksta restauravimo darbai, ir ūkinius pastatus. Rūmų rūsyje buvo paimti oro mėginiai mikrobiologinio užterštumo lygiui nustatyti. Dvaro statiniuose apžiūrėtos konstrukcijos ir jų pažeidimai sukelti pelėsinų grybų.

ARCHTEKTŪROS ISTORIJA

Trinkūnų k. kapinaitėse palaidotas Antanas Jaloveckis (1772–1852) minimas kaip dvaro įkūrėjas. XIX a. dvaro savininkas Boleslovas Jaloveckas buvo Valstybės Dūmos atstovas, karo inžinierius, pasodinęs didelį parką su retais medžiais. Jo sūnus Mečislovas – diplomatas, baigęs mokslus Peterburge, Vokietijoje gavęs agronomijos dr. laipsnį. Jaloveckas pastatė rūmus, ūkinius pastatus. Rūmus puošia Jaloveckų giminės herbu. Po Nepriklausomybės paskelbimo 1918 m. dvaro rūmuose įsikūrė Linkmenų valsčiaus centras, vėliau mokykla. Žemės reformos komisija mūrinius Saldutiškio dvaro rūmus perdavė parapijai, juose įsikūrė klebonija. Bažnyčia pastatyta ant buvusio dvaro svirno pamatų, ant jų surentus medinę dalį su bokštais 1925–1928 m. 1938 m. vyskupas Juozapas Kukta Saldutiškio parapiją perdavė vienuoliams saleziečiams. Parapijos administratoriumi buvo paskirtas kunigas Juozapas Gustas (1906–1958). Seni klasicizmo stiliaus rūmai buvo daug kartų perstatinėjami, kiti pastatai keitė savo paskirtį. 1940 m. vienuolynas uždarytas. Karo metais čia veikė ligoninė. Po karo dvare savo būstinę įkūrė stribai. Vėliau šioje teritorijoje pastatyta mokykla, sudariusi dvaro ansamblį. Ją statant nugriauta keletas senų dvaro pastatų.

Be Rūmų išliko dvaro kluonas, H formos tvartas, arklidės ir parko fragmentų. Saldutiškio dvaro parkas yra valstybės saugomas gamtos paveldo objektas. Parkas įkurtas XIX a. II pusėje. Jame auga 22 retų medžių ir krūmų rūšys. Parką puošia 150 m ilgio mažalapių liepų alėja, vinkšnos, paprastasis raudonlapis klevas, europiniai, sidabrinis kėnis, pilkasis riešutmedis ir kt.

Antanas Gasperaitis ("Utenos krašto enciklopedija")

<http://lt.wikipedia.org>

Užpildė: Aida Mitkienė

Data: 2010